

Ref. br.: 2024-1-ES01-KA220-ADU-000245715

XXI Adults

**Prilagođavanje obrazovanja odraslih
sistem za XXI vijek**

Predložak dobrih praksi

INSTITUTE for
ROMA and
MINORITIES
INCLUSION

DIPUTACIÓN
DE VALLADOLID

E-SCHOOL
EDUCATIONAL GROUP

EMPODERAR
DESENVOLVIMENTO ORGANIZACIONAL, SOCIAL, PROFESIONAL E PESSOAL

Co-funded by
the European Union

Naziv dobre prakse

EduSenior – Poboljšanje kvalitete obrazovanja starijih osoba u Gdanjsku

Sažetak prakse

Kratak, lako razumljiv sažetak: Šta je praksa, za koga i u koju svrhu?

EduSenior je obrazovna inicijativa koju je razvila Fondacija NOVA u Gdanjsku, Poljska, s ciljem poboljšanja kvalitete neformalnog obrazovanja za starije odrasle osobe. Projekt se fokusirao na jačanje kompetencija edukatora za odrasle i stvaranje inkluzivnih mogućnosti učenja za starije osobe, posebno u području digitalnih i građanskih kompetencija.

Kroz međunarodnu saradnju s norveškim partnerom Bjerkaker LearningLab, projekat je uveo metodologiju „krugova učenja“ u lokalne društvene centre. Uključivao je obuku i praćenje rada na radnom mjestu u Norveškoj, testiranje obrazovnih metoda sa starijim grupama i izradu praktičnog vodiča i modula obuke za druge pružatelje usluga obrazovanja odraslih. Praksa je odgovorila na rastuću potrebu za smislenim, participativnim mogućnostima učenja za starije odrasle i promovirala cjeloživotno učenje u podržavajućem okruženju zasnovanom na zajednici.

Opis prakse – minimalno 2000 znakova

1) Kontekst / Pozadina

Koja je bila početna potreba ili problem?

Ko je bila ciljna grupa? Da li je to bio dio većeg programa ili projekta?

EduSenior projekat je razvijen kako bi se odgovorilo na rastuću potrebu za visokokvalitetnim i inkluzivnim obrazovanjem za starije odrasle osobe u Gdanjsku, u Poljskoj. Mnogi stariji građani doživljavaju digitalnu isključenost i nemaju pristup relevantnim, osnažujućim mogućnostima učenja. Istovremeno, edukatori koji rade s ovom grupom često nemaju odgovarajuće alate i metode za efikasno uključivanje starijih učenika, posebno u neformalnom okruženju.

Projekat se fokusirao na dvije ciljne grupe: edukatore i facilitatore koji rade sa starijim osobama u zajednici i starije odrasle osobe (60+), koje su učestvovala u pilot aktivnostima učenja.

EduSenior bio je dio EEA i Norveških grantova 2014–2021, implementiranog u okviru programa "Aktivni građani – Regionalni fond". Vodila ga je NOVA fondacija (Poljska), u partnerstvu sa Bjerkaker LearningLab (Norveška). Lokalno, proveden je u društvenim centrima i klubovima za starije osobe u Gdanjsku, kao što je „Wzgórze Radości“.

Projekat je trajao od januara 2022. do decembra 2023. godine. Uveo je metodu "studijskog kruga", participativni skandinavski pristup učenju zasnovan na dijalogu, jednakosti i inicijativi učenika. Edukatori su učestvovali u aktivnostima međunarodne mobilnosti u Norveškoj (praksa na radnom mjestu i obuka), a zatim su primijenili ono što su naučili u lokalnim pilot grupama sa starijim osobama.

EduSenior također je popunio prazninu u poljskim resursima za obrazovanje starijih osoba razvojem praktičnog vodiča za edukatore i modula obuke testiranih i usavršenih sa stvarnim učesnicima.

Ovi materijali su podržali privlačnije, poštovanije i inkluzivnije okruženje za učenje starijih osoba i ostaju javno dostupni.

Ukratko, *EduSenior* je odgovorio na digitalne i društvene potrebe starijih učenika osnaživanjem edukatora i stvaranjem održivih alata i metoda za obrazovanje starijih osoba.

2) Ciljevi

Koji su bili ciljevi prakse? Šta je njen cilj bio poboljšati ili promijeniti?

Glavni cilj projekta *EduSenior* bio je poboljšanje kvalitete neformalnog obrazovanja za starije osobe jačanjem kompetencija edukatora koji s njima rade. Inicijativa je imala za cilj učiniti obrazovanje odraslih za starije osobe inkluzivnijim, participativnijim i bolje prilagođenim njihovim potrebama - posebno u području digitalnih i građanskih kompetencija.

Preciznije, *EduSenior* je imao za cilj:

1. Osnažiti edukatore i facilitatore pružajući im nove alate, znanje i metode za efikasniju podršku starijim učenicima,
2. Uvesti i prilagoditi metodologiju „krugova učenja“ poljskom kontekstu, kao inkluzivan pristup učenju starijih osoba s niskim pragom,
3. Povećati angažman i samopouzdanje starijih osoba, posebno onih koji su u riziku od digitalne isključenosti,
4. Kreirati praktične resurse (vodič i module za obuku) koje mogu koristiti drugi pružatelji usluga obrazovanja odraslih u Poljskoj i šire,
5. Promovirati međunarodnu saradnju i razmjenu dobrih praksi između Poljske i Norveške u oblasti obrazovanja starijih osoba.

Projekt je nastojao promijeniti tradicionalni, često odozgo usmjeren pristup obrazovanju starijih osoba tako što će ga učiniti dijaloškim, usmjerenim na učenika i osjetljivijim na stvarne potrebe starijih osoba.

3) Implementacija / Metodologija

Kako se praksa sprovodila korak po korak?

Koje su aktivnosti ili metode korištene?

Koliko je vremena trebalo?

*EduSenior*Projekat je implementiran tokom dvogodišnjeg perioda, od januara 2022. do decembra 2023. godine. Započeo je identifikacijom potreba edukatora i starijih učenika kroz interne konsultacije i saradnju s partnerima. Na osnovu toga, projektni tim je osmislio strukturu koja kombinuje međunarodnu mobilnost, lokalno pilot testiranje i razvoj praktičnih obrazovnih resursa.

Jedan od ključnih koraka bilo je međunarodno partnerstvo s Bjerkaker LearningLabom iz Norveške, koji je pružio stručnost u participativnom obrazovanju odraslih. Kao dio ove saradnje, grupa poljskih edukatora i facilitatora za odrasle učestvovala je u aktivnostima mobilnosti u Norveškoj. To je uključivalo praćenje posla i obuku usmjerenu na metodologiju „studijskog kruga“ – pristup vođen učenikom i zasnovan na diskusiji koji se pokazao efikasnim u obrazovanju starijih osoba u Skandinaviji.

Nakon povratka iz Norveške, edukatori koji su učestvovali u projektu prilagodili su metodu studijskog kruga poljskom kontekstu i testirali je u tri lokalna centra u Gdanjsku, radeći sa grupama starijih učenika. Svaka pilot grupa fokusirala se na izgradnju digitalnih i društvenih kompetencija, podsticanje aktivnog učešća i stvaranje sigurnog i poštovanog prostora za učenje.

Tokom projekta, tim je također radio na razvoju praktičnih materijala za buduću upotrebu. To je uključivalo vodič za starije edukatore, kao i set modula za obuku koji su pokrivali ključne teme kao što su digitalne vještine, građanski angažman i međugeneracijska saradnja. Materijali su bili zasnovani na stvarnim iskustvima iz pilot aktivnosti i prilagođeni su kako bi odražavali povratne informacije i edukatora i starijih učesnika.

U završnoj fazi projekta, rezultati su predstavljeni na događaju u Gdanjsku, gdje su edukatori, predstavnici nevladinih organizacija i lokalnih vlasti bili pozvani da se upoznaju s metodologijom i prime materijale. Svi resursi su javno dostupni za daljnju upotrebu u drugim institucijama koje rade sa starijim osobama.

4) Rezultati / Ishodi

Koji su bili konkretni rezultati?

Kakav je uticaj praksa imala na učesnike?

*EduSenior*Projekat je generirao nekoliko opipljivih i održivih rezultata koji su doprinijeli poboljšanju kvalitete obrazovanja starijih osoba u Poljskoj.

Jedan od ključnih ishoda bio je izgradnja kapaciteta deset edukatora i facilitatora za odrasle, koji su učestvovali u aktivnostima međunarodne mobilnosti u Norveškoj. Kroz praksu na radnom mjestu i obuku o metodologiji „studijskog kruga“, stekli su nove pedagoške uvide i praktične vještine, koje su kasnije primijenjene u lokalnim okruženjima za učenje.

Novostečene kompetencije korištene su u tri društvena centra u Gdanjsku, gdje su edukatori testirali i prilagodili pristup studijskog kruga u malim grupama s oko 30 starijih učesnika. Ove pilot sesije pomogle su u validaciji učinkovitosti metode u promoviranju otvorenog dijaloga, vršnjačkog učenja i osnaživanja učenika. Starije osobe koje su učestvovale izvijestile su o povećanom samopouzdanju, jačoj motivaciji za učenje i većem osjećaju pripadnosti zajednici koja uči.

Glavni rezultat projekta bio je razvoj praktičnog vodiča za edukatore i seta modula za obuku prilagođenih potrebama starijih osoba. Ovi materijali obuhvatali su digitalne kompetencije, građansko učešće, međugeneracijsku komunikaciju i strategije učenja za starije osobe. Resursi su zasnovani na iskustvima iz stvarnog života iz pilot faze i prilagođeni su povratnim informacijama i od edukatora i od starijih učenika.

Projekat je također izradio katalog dobrih praksi u obrazovanju starijih osoba, koji je podijeljen putem otvorenog događaja za diseminaciju u Gdanjsku. Ovaj događaj okupio je edukatore, predstavnike nevladinih organizacija i lokalnih vlasti te olakšao prienos znanja i metoda razvijenih tokom projekta.

Kao rezultat toga, EduSenior je doprinio smanjenju obrazovne i digitalne isključenosti među starijim osobama, osnažio lokalne edukatore novim alatima i međunarodnom inspiracijom, te pružio praktične, replikabilne resurse za upotrebu u sektoru obrazovanja odraslih. Rezultati projekta nastavljaju podržavati rad drugih institucija u Poljskoj i šire.

5) Priče učesnika – opcionalno

Kratki citati, lična razmišljanja ili iskustva koja dijele učesnici

6) Faktori uspjeha

Šta je učinilo praksu efikasnom ili inovativnom?

Je li bilo nekih jedinstvenih ili kreativnih elemenata?

Nekoliko faktora doprinijelo je uspjehu i učinkovitosti projekta EduSenior. Prije svega, snažno međunarodno partnerstvo između NOVA fondacije i Bjerkaker LearningLaba donijelo je vrijednu stručnost i inspiraciju. Dugogodišnje iskustvo norveškog partnera u participativnom obrazovanju odraslih, posebno s metodologijom studijskog kruga, pružilo je solidnu osnovu za prilagođavanje ovog pristupa poljskom kontekstu.

Još jedan ključni faktor bio je jasan fokus i na edukatore i na učenike. Ulaganjem u profesionalni razvoj facilitatora, projekat je osigurao da obrazovne aktivnosti za starije osobe budu dobro osmišljene, inkluzivne i efikasne. Kombinacija međunarodne obuke i lokalne implementacije stvorila je dinamičnu petlju učenja koja je koristila objema grupama.

Sama upotreba metodologije studijskog kruga također je bila faktor uspjeha. Naglasak na dijalogu, jednakosti i grupnom učenju odjeknuo je kod starijih osoba, od kojih su se mnogi osjećali angažovanije i poštovanije u ovom formatu nego u tradicionalnim modelima obrazovanja odozgo prema dolje. Ovaj pristup pomogao je u njegovanju osjećaja zajedništva i pripadnosti među učesnicima.

Razvoj praktičnih i fleksibilnih obrazovnih resursa – kao što su vodič i moduli za obuku – olakšao je repliciranje i prilagođavanje prakse. Ovi materijali su bili zasnovani na stvarnim pilot iskustvima i odgovarali su na stvarne potrebe utvrđene tokom projekta.

Konačno, podržavajuće lokalno okruženje – uključujući aktivne društvene centre i motivirane edukatore – odigralo je ključnu ulogu. Projekat je bio utemeljen u stvarnim zajednicama i bavio se opipljivim, svakodnevnim izazovima starijih osoba. Ova praktična relevantnost učinila je projekat značajnim i utjecajnim za sve uključene.

7) Prenosivost / Preporuke

Može li se praksa primijeniti i negdje drugdje?

Koji su uslovi potrebni za uspješnu implementaciju?

*EduSenior*Praksa je visoko prenosiva i može se primijeniti u širokom spektru okruženja za obrazovanje odraslih, posebno onih koja rade sa starijim osobama u neformalnom ili okruženju zasnovanom na zajednici. Njen uspjeh leži u jednostavnosti i fleksibilnosti metodologije studijskog kruga, kao i u dostupnosti materijala spremnih za upotrebu razvijenih tokom projekta.

Praksa se može primijeniti u klubovima za starije osobe, bibliotekama, susjedskim centrima, nevladinim organizacijama i drugim institucijama koje imaju za cilj ponuditi značajne obrazovne mogućnosti starijim osobama. Budući da studijski krugovi zahtijevaju minimalnu infrastrukturu - samo grupu motiviranih učesnika i obučenog voditelja - oni mogu funkcionirati i u urbanim i u ruralnim sredinama.

Za uspješnu implementaciju potrebno je ispuniti nekoliko ključnih uslova:

1. Facilitatori bi trebali proći osnovnu obuku o metodama participativnog učenja, uključujući principe pristupa studijskog kruga. Vodič kreiran u *EduSenioru* podržava ovaj proces i može poslužiti kao alat za obuku.
2. Grupe bi trebale ostati male i konzistentne kako bi se izgradilo povjerenje i omogućila interakcija među vršnjacima i zajednička odgovornost.
3. Teme bi trebale biti relevantne za interese i svakodnevni život starijih osoba, kao što su digitalne vještine, građanski angažman ili međugeneracijska komunikacija.

Dostupnost materijala otvorenog pristupa na poljskom jeziku olakšava drugim edukatorima i organizacijama da usvoje ovu metodu bez velikih ulaganja. Štaviše, iskustvo stečeno u okviru programa *EduSenior* pokazuje da se međunarodna inspiracija može efikasno prilagoditi lokalnim kontekstima kada se primjenjuje s pažnjom i odgovornošću prema potrebama učenika.

Sveukupno, *EduSenior* pokazuje da je uz pravilnu pripremu i posvećenost, inkluzivno i osnažujuće obrazovanje za starije osobe moguće u bilo kojoj zajednici.

8) Savjeti / Savjeti za implementaciju – opcionalno

Kontrolne liste, lekcije ili savjeti za one koji žele primijeniti praksu.

Na osnovu iskustva EduSenior-a, sljedeći savjeti mogu pomoći drugima da uspješno implementiraju sličnu praksu:

1. Počnite s facilitatorima.
Investirajte u kratke obuke ili orijentacijske sesije kako biste pomogli edukatorima da razumiju pristup studijskog kruga i razviju samopouzdanje u vođenju participativnih grupa za učenje.
2. Održavajte grupe malim i konzistentnim.
Idealno bi bilo 6-10 učesnika po krugu, koji se redovno sastaju. Ovo gradi povjerenje, identitet grupe i sigurne uslove za razmjenu mišljenja među vršnjacima.
3. Neka učenici biraju teme.
Kad god je to moguće, dozvolite učesnicima da oblikuju smjer kruga. Ovo poboljšava angažman i daje starijim osobama osjećaj vlasništva nad procesom učenja.
4. Koristite svakodnevni jezik i primjere iz stvarnog života.
Izbjegavajte žargon. Prilagodite materijale i razgovore potrebama, iskustvima i nivou udobnosti starijih osoba.
5. Obezbijedite štampane materijale.
Neki učesnici možda ne koriste digitalne alate s povjerenjem; štampani radni listovi ili sažeci mogu podržati učenje i potaknuti razmišljanje kod kuće.
6. Fokusirajte se na proces, a ne na performanse.
Vrijednost studijskog kruga leži u diskusiji, međusobnoj podršci i ličnom razvoju, a ne u postizanju formalnih ishoda učenja.
7. Potaknite facilitatore na razmišljanje.
Nakon svake sesije, facilitatori bi trebali zabilježiti šta je funkcionisalo, šta nije i šta bi se moglo poboljšati. Ovo im pomaže da usavrše svoju praksu i prilagode metodu lokalno.
8. Koristite EduSenior vodič i module.
Nude provjerene strukture, pitanja i savjete, te se mogu lako prilagoditi različitim temama ili grupama.

Sljedeći ove jednostavne savjete, institucije mogu stvoriti inkluzivno i smisleno okruženje za učenje za starije odrasle osobe, čak i uz ograničene resurse.

9) Naučene lekcije - opciono

Najveća iznenađenja, prepreke ili ključne zaključke tokom implementacije.

10) Fotografije koje ilustruju opisanu praksu

Molimo priložite najmanje 3 fotografije koje se odnose na opisanu dobru praksu

Izvor: Fundacja NOVA – stranicja projekta

EduSenior: https://fundacjanova.org.pl/portfolio_page/eduseniior/

PROFIL PRAKSE – KONTROLNA LISTA ZA KLASIFIKACIJU

Molimo označite sve kategorije koje se odnose na vašu opisanu praksu. Možete odabrati više od jedne.

VRSTA PRAKSE

- Lzarađivanje radeći
- Međugeneracijsko učenje
- Učenje u zajednici
- Digitalno / kombinovano učenje
- Učenje od vršnjaka
- Mentorstvo / koučing
- Kulturni/kreativni pristupi
- Saradnički / zasnovan na partnerstvu
- Ostalo (navedite):

CILJNA GRUPA

- Odrasli sa niskim kvalifikacijama
- NEET (Osobe koje nisu u obrazovanju, zaposlene ili se ne obučavaju)
- Migranti / Izbjeglice
- Starije odrasle osobe
- Žene
- Osobe s invaliditetom
- Druge ranjive grupe
- Opšta odrasla populacija

OKRUŽENJE ZA UČENJE

- Formalno
- Neformalno
- Neformalno

RAZVIJENE VJEŠTINE / KOMPETENCIJE

- Pismenost (čitanje, pisanje, razumijevanje)
- Numerički rad (matematika, logičko razmišljanje)
- Digitalne vještine
- STEM (nauka, tehnologija, inženjerstvo, matematika)
- Lično, društveno i učenje za učenje
- Građanske kompetencije
- Poduzetništvo
- Kulturna svijest i izražavanje
- Jezičke vještine

Vještine vezane za posao / strukovne vještine

Zelene kompetencije

Ostalo (navedite):

POTENCIJALNI KORISNICI

Nastavnici / Edukatori

Administrativno osoblje

Uprava škole / centra

Kreatori politika / Javna uprava

Nevladine organizacije / Organizacije zajednice

Ostalo (navedite):

Glosar kategorija (Objašnjenje stavki kontrolne liste)

Vrsta prakse

- Učenje kroz rad – učenje kroz praktične aktivnosti, metode zasnovane na praksi kao što su radionice ili stvarni zadaci.
- Međugeneracijsko učenje – aktivnosti koje uključuju učesnike različitih starosnih grupa koji uče jedni od drugih.
- Učenje u zajednici – učenje koje se odvija unutar lokalne zajednice, često kroz angažman u stvarnom životu.
- Digitalno / kombinovano učenje – obrazovanje korišćenjem digitalnih alata (online) ili kombinacija online i metoda licem u lice.
- Vršnjačko učenje – učenje među učesnicima sličnog statusa ili iskustva, uz međusobnu podršku.
- Mentorstvo / koučing – individualna podrška od iskusnije osobe za pomoć u učenju i ličnom rastu.
- Kulturni/kreativni pristupi – korištenje umjetnosti, muzike, pozorišta, pripovijedanja itd. kao alata za učenje.
- Saradničke / partnerske – prakse koje uključuju saradnju između organizacija ili grupa.
- Ostalo (navesti) – bilo koja druga metoda koja nije navedena gore.

Ciljna grupa

- Odrasli s niskim kvalifikacijama – odrasli koji imaju nizak nivo formalnog obrazovanja ili osnovnih vještina.
- NEET-ovi – osobe koje nisu u sistemu obrazovanja, zaposlenja ili obuke (često mladi odrasli).
- Migranti / Izbjegllice – osobe koje su se doselile iz druge zemlje, a često se suočavaju s izazovima integracije.
- Starije odrasle osobe – Odrasle osobe starije od 65 godina

- Žene – prakse koje se posebno bave potrebama žena.
- Osobe s invaliditetom – osobe s fizičkim, senzornim, intelektualnim ili mentalnim zdravstvenim invaliditetom.
- Druge ranjive grupe – grupe u riziku od isključenosti (npr. dugotrajno nezaposleni, beskućnici).
- Opšta odrasla populacija – prosječni odrasli koji nisu u određenim kategorijama.

Okruženje za učenje

- Formalno – učenje u okviru zvaničnih obrazovnih sistema, certificirani kursevi (npr. škole, univerziteti).
- Neformalno – organizirano učenje izvan formalnog sistema (npr. radionice, obuka u zajednici).
- Neformalno – učenje kroz svakodnevna iskustva, bez strukturiranog kursa (npr. volontiranje, porodica).

Razvijene vještine / kompetencije

- Pismenost – čitanje, pisanje i razumijevanje tekstova (uključujući funkcionalne tekstove poput obrazaca).
- Numerički rad – korištenje matematike i logičkog zaključivanja.
- Digitalne vještine – korištenje digitalnih alata, npr. kreiranje CV-a, online alata, online platformi.
- STEM – nauka, tehnologija, inženjerstvo i matematika.
- Lično, društveno i učenje učenja – samosvijest, motivacija, timski rad, vještine cjeloživotnog učenja.
- Građanske kompetencije – aktivno građanstvo, razumijevanje demokratije i društvene odgovornosti.
- Preduzetništvo – kreativnost, inovacija, upravljanje projektima, preuzimanje rizika.
- Kulturna svijest i izražavanje – uvažavanje i stvaranje kulturnog sadržaja (npr. umjetnost, muzika).
- Jezičke vještine – sposobnost komunikacije na jednom ili više stranih jezika.
- Vještine vezane za posao / strukovne vještine – praktične vještine korisne u određenim poslovima ili profesijama.
- Zelene kompetencije – znanje i ponašanja koja podržavaju održivost i brigu o okolišu.
- Ostalo – bilo koje druge razvijene vještine (molimo navedite).

Potencijalni korisnici– grupe koje bi mogle imati koristi od primjene, prilagođavanja ili inspiracije ovom praksom u svom radnom kontekstu.

Napomena: Ove kategorije slijede okvire EU kao što su Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje (2018), Akcioni plan za osnovne vještine (2025) i Vodič za program Erasmus+ 2025 – Glosar

